

Κατὰ τάνωτέρω ὁ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Σεφρῶν πύργος τῆς αὐγούστης Ἑλένης, ὃν ἔκτισεν Ὁρέστις ὁ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ εἶτε ἐπὶ τοῦ κάστρου, ἀνηγέρθη κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐν Σεφρῶν ἀρχῆς τῆς Ἑλένης ταύτης, ἦτοι κατὰ τὰ προεκτεθειμένα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1355 καὶ 1365 καὶ δὴ μᾶλλον κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς δεκαετοῦς ταύτης περιόδου. Τῆς αὐτῆς ἡλικίας, ἂν μὴ τι παλαιότερα τοῦ 1355, εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως Σεφρῶν.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ.

Ἐν Μονάχῳ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1911.

Ἐν Βερολίῳ κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1912.

Γραφαὶ καὶ νέον τέμαχος τῆς ἐπὶ τῇ Ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως μονωδίας τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ κατὰ κώδικα τῶν Μετεώρων.

Ὁ κ. Σπυρίδων Π. Λάμπρος ἐκδίδων ἐν τῇ „Νέφ Ἑλληνομνήμονι“ αὐτοῦ μονωδίας καὶ θρήνους καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ καὶ ξενόγλωσσα κείμενα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν τῆς Βασιλεουσῆς¹⁾ περιέλαβε²⁾ καὶ „τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ³⁾ μονωδίαν ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς μεγαλοπό-

„Ὁρέστιος Θεοφιλῆς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μηδίαν Ἐρμογενίαν“. Ἡ ἐπιγραφὴ φαίνεται τῶν μετὰ Χριστὸν χρόνων. — Πρὸβλ. A. Struck, Inschriften aus Makedonien. Athenische Mitteilungen, τόμ. KZ' (1902), σελ. 310, σελ. 16.

1) „Μονωδαὶ καὶ θρήνοι ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως“ — „Νέος Ἑλληνομνήμων“, τόμ. F' (1908), σ. 190—269. — Συμπληρώσεις καὶ διορθώσεις εἰς τὸ ῥθρον τοῦτο ἰδὲ ἐν „Νέφ Ἑλληνομνήμονι“, τόμ. E' (1908), σ. 486, τομ. ζ' (1909), σ. 112, 115—116, 495—499. Εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου ἀναγραφέντας θρήνους καὶ μονωδίας ἐπὶ τῇ Ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστεθῆτω καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου Μυρέων ποιηθεὶς καὶ πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐκδοθεὶς — καθ' ἣ ἤδη ἀνεκοίνωσε πρὸς τὸν κ. Σπ. Π. Λάμπρον ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Δρ. κ. Δ. Ρουσσὸς (ἰδὲ „Νέον Ἑλληνομνήμονα“ τόμ. ζ', 1909, σ. 495—499). Τοῦ θρήνου τούτου ἀντίγραφον ἐσημείωσα ἐν κώδικι B. 205 τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Πλατέως Λίθου τῆς κατ' ἐξοχὴν Μετεώρου, κώδικι χαρτῶ τοῦ ΙΖ', ἴσως δὲ καὶ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Κεῖται δ' ἐν φ. 119^α—130^β τοῦ κώδικος τούτου ἡ μονωδία τοῦ Ματθαίου Μυρέων καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: „Περὶ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας, καὶ θρήνος καὶ κλαυθμὸς περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως“.

2) Ἐν σ. 219—226 τοῦ E' τόμου τοῦ „Νέον Ἑλληνομνήμονος“.

3) Περὶ τούτου ἰδὲ προχείρως Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur. Ἐκδ. B'. Ἐν Μονάχῳ 1907, σ. 116, 117 κ. ἑ., 415, 495 κ. ἑ., 503. (Πρὸβλ. καὶ τὴν ἑλλην. μετάφρασιν ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ, τ. Α' 228 κ. ἑ., Β' 18, 174 κ. ἑ., 188). — Ἰδὲ καὶ τὴν ἑξοχὴν ἐργασίαν τοῦ S. Pétridès, Les oeuvres de Jean Eugenicos. Ἐν Échos d'Orient, τόμ. ΙΓ' (1910), σελ. 111—114, 276—81.

λεως“, ἐκγράψας αὐτήν, ἀνέχδοτον τέως οὔσαν, ἐκ τῶν φ. 115^α—118^α τοῦ ὑπ’ ἀριθμὸν Suppl. grec 678 κώδικος τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων¹⁾. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ, γεγραμμένῳ κατὰ τὸν ΙΕ’ αἰῶνα, οὐ μόνον τὰ φύλλα, ἐν οἷς περιέχεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μονωδία, εἶναι διατεταραγμένα (ἀναγνωστέα κατὰ τὴν ἐξῆς σειρὰν: 115^α—β, 117^α—β, 116^α—β, 118^α), ἀλλὰ καὶ τὸ κείμενον ταύτης παραδέδοται ἑλλιπές, καθ’ ὅσον τὸ μὲν ἀρχαιόγραφον τελευτᾷ κολοβὸν μετὰ τοῦ τέλους τοῦ φ. 116^β, ἐν δὲ τῷ φ. 118^α ἔπεται ἀκέφαλον τὸ τέλος τοῦ κειμένου γεγραμμένον χειρὶ τοῦ Μηναῖ Μηνωίδου²⁾. Παραδόξως δ’ ὁμως διέλαθε τὸν κ. Σπ. Π. Ἀμπρον, ὅτι ἡ αὐτὴ μονωδία τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ περιέχεται καὶ ἐν τῷ ὑπ’ ἀριθ. 4508 κώδικι τοῦ Ἀγίου Ὄρους (388 τῆς μονῆς Ἰβήρων), χαρτῶφ, γεγραμμένῳ κατὰ τὸν ΙΣ’ αἰῶνα³⁾. Καὶ ὅποια μὲν τις εἶναι καθ’ ὅλον ἢ ἐν τῷ κώδικι τούτῳ παραδόσις τῆς μονωδίας ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Βασιλευούσης, ἣν ἔγραψεν ὁ διάκονος Ἰωάννης ὁ Εὐγενικός, ἀδυνατῶ νὰ εἴπω, μὴ ἐξετάσας ἐγὼ αὐτὸς τὸν Ἀγιορειτικὸν τοῦτον κώδικα, ἀλλ’ ἐξ αὐτοῦ ἴσως ὁ Μηναῖς Μηνωίδης μετέγραψεν εἰς τὸν Παρισιακὸν τὸ τέλος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μονωδίας. Καίτοι τὸ τέλος ταύτης ἐν τῷ Ἀγιορειτικῷ κώδικι σημειοῦται διάφορον, ὥδε: ὡς καὶ ἐν τῇ φοβερεῇ ἡμέρᾳ παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ τὸν ἀποκείμενον αὐτῷ τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἀπολήψεται λαμπρῶς ἀνακηρυχθέντος αἰωνία ἡ μνήμη· αἰωνία ἡ μνήμη⁴⁾. — Πλὴν ὑποθέτω, ὅτι τὸ τέλος τοῦτο κακῶς, ἐκ παρανοήσεως, ἐσημειώθη ὡς δῆθεν ἀνήκον εἰς τὴν ἀπασχολοῦσαν ἡμᾶς μονωδίαν.

Πλὴν τῶν δύο τούτων κωδίκων, τοῦ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων Suppl. grec 678 καὶ τοῦ τῆς Ἀγιορειτικῆς μονῆς Ἰβήρων ὑπ’ ἀριθ. 388, διέσωσε τὴν μονωδίαν τοῦ Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ καὶ κωδῆξ τις τῶν Μετεώρων, ὃν ἔταξα ὑπ’ ἀριθ. 402 [B. — Π. 599] κατατάσσω τὰ χειρόγραφα βιβλία τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Πλατέως Ἀίδου, τῆς κατ’ ἐξοχὴν καλουμένης Μετεώρου⁵⁾. Καὶ ἡ τελεία μὲν περιγραφὴ τοῦ κώδικος τούτου θὰ ἐκτεθῇ ἐν τῷ γενικῷ συστηματικῷ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων κωδίκων Μετεώρων, ὃν συνέταξα μὲν ἐγὼ ἔτι 1908 καὶ 1909, ἐκδίδει δὲ προσεχῶς ἡ Βυζαντιολογικὴ Ἑταιρεία Ἀθηνῶν. Ἐνταῦθα ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω, ὅτι ὁ κωδῆξ οὗτος τῶν Μετεώρων σύγκειται ἐκ φύλλων τὸ δλον 125, χάρτου λεῖου, διαστάσεων 0,158×0,22, γεγραμμένων κατὰ τὸν ΙΖ’ αἰῶνα καὶ περιεχόντων κυρίως μετάφρασιν τοῦ ψαλτήρος ὑπὸ τοῦ Ἀπολλυ-

1) Πρβλ. H. O mont, Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Τόμ. Α'. Ἐν Παρίσι 1886, σ. 171.

2) Πρβλ. Σπ. Π. Ἀμπρον, Νέος Ἑλληνισμὸς. Τόμ. Ε' (1908), σ. 219, 226 (ἐν ὑποσημ.).

3) Sp. P. Lambros, Catalogue of the Greek manuscripts on Mount Athos. Τόμ. Β'. Ἐν Κανταβριγία 1900, σ. 133, ἀρ. 206 β.

4) Αὐτόθι.

5) Πρβλ. Νίκου Α. Βέη, Ἑκθεσις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἔρευνῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Μετεώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909. Ἐν Ἀθήναις 1910, σ. 41.

ναρίου καὶ Ἰωάννου [Κυριώτου] τοῦ γεωμέτρου. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κείμενον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: „Τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακό-
νου τοῦ Εὐγενικοῦ, μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς μεγαλου-
πόλεως“ κεῖται ἐν φ. 118α—124α. Τὸ φ. 118α παρέχει καὶ τὸ ἐξῆς
βιβλιογραφικὸν σημείωμα: “. . . . | ἡ ἡμαρτον καρδιογνώσα κ(αι)
τῶν κρυφί(ων) ἐξετασά, ὡς τ(ὸν) τελώνην, ὡς τ(ὸν) λη|ς(ήν),
ὡς τ(ήν) πόρνην, ὡς τ(ὸν) μανασσῆν ἀλλῃδσα ἡμαρτον πᾶν-
τες οἱ ἀμαρτωλοὶ | ἀπὸ ἀδάμ, τόσα μόνοσ ἐγὼ ἡμαρτον κ(αι)
πλείονα τοῦτ(ων), ἐκ ἔξιν εἶδοσ ἀμαρτί(α)σ, κακί(α)σ, πονη-
ρί(α)σ, ὃ μὴ ἐπιμελῶσ ἐπραξα τοῦτο· μαρτύριοσ:“ Εἶναι δὲ
ὁ βιβλιογράφος οὗτος Μαρτύριος γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων κωδίκων τῶν Με-
τεώρων, λίαν ἐπιμελὴς καὶ προσεκτικὸς· ἰδιαιτέρως σημειῶ, ὅτι τὸ τμήμα
τοῦ εἰρημένου κώδικος, τὸ περιέχον τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐνταῦθα κείμενον,
δὲν παρουσιάζει ἀνορθογραφίας ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν, ὡς φαίνεται ἄλλως
τε καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω ὑποσελιδίων ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἀντιβολῶν·
ἐπίσης σημειωτέον, ὅτι ὑπογεγραμμένον: ι δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ, οὔτε τάρ-
κτικὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τάρκτικὰ τῶν περιόδων συνήθως κεφα-
λαιογραφοῦνται, πολλάκις δὲ καὶ ἡ ἄνω στιγμὴ δὲν διακρίνεται τῆς κάτω.
Ὅπωςδὴποτε ὁ κώδιξ τῶν Μετεώρων παρέχει ἀνέκδοτον μέχρι τοῦδε
τέμαχος τῆς μονωδίας, τόδε:

(ἐκδ. Λαμπρ. σ. 226, σίχ. 3) . . . ἐν οὐρανοῖς καὶ θρήνον ἐξαίσιον ἡ
συνπαθῆς ψυχὴ καὶ φιλόκαλος ἐπὶ τῇ σῇ πόλει· καὶ πάντα δὴ χορὸν δικαίων,
χορὸν εὐσεβῶν βασιλέων, χορὸν ἱερέων καὶ διδασκάλων, κοινὴν συναυλίαν
συγκαλεσάμενος¹⁾, κοινὸν πένθος τὸν ταύτης προύθηκας ὄλεθρον· ἦπον συν-
αχθομένους ἔχεις ἅπαντας δι' αἰῶνος καὶ συμπενοῦντάς σοι· εἴπερ εἰσὶ
πάντες φιλάγαθοι καὶ φιλόανθρωποι· μηδεὶς ἔτι φιλοπενθήσ²⁾ προφήτης³⁾
τὰ τῆς παλαιᾶς Ἰερουσαλὴμ θρηνηίτω⁴⁾ κακὰ· παρήλασε γὰρ τὰ τῆς νέας,
πολλῷ δὲ τῷ μέσῳ· μηδεὶς τὰ ἐπ' Ἀντίοχον· μηδεὶς συγγραφεὺς⁵⁾ τὴν
ὑστέραν ἐκείνης ἄλωσιν πικρῶς ἱστορεῖτω μηδ' ἡςτινοσοῦν ἄλλης· τὰ Φ. 122β
γὰρ τῆς ἡμετέρας ἐκτραγωδεῖν ὑπόθεσις ἱκανή· σιγάσθω τὰ παλαιὰ πάθη·
κηρυττέσθω τὰ νῦν⁶⁾ ὑπερτεθείσθω τ' ἄλλα πάντα· προκεισθω ἐν πένθει
τὰ καθ' ἡμᾶς· τί πρὸς τὸ παρὸν πάθος καὶ τὸν ἐνθάδε κωκυτὸν⁷⁾ ἡ ἐν
Ῥαμᾷ⁸⁾ ἀκουσθεῖσα πάλαι φωνὴ καὶ ὁ τηρικαῦτα θρήνος καὶ κλανθμὸς ἐπὶ
τῇ ἐξ Ἡρώδου τῶν βρεφῶν ἀναιρέσει καὶ ὁ πολὺς ὀδυρμὸς⁹⁾; εἰ δ' ἡ

1) K.: συγκαλεσάμενοι,

2) K.: φιλοπενθεῖς

3) K.: προφήτης,

4) K.: θρηνηίτω

5) K.: συγγραφεὺς,

6) K.: τανῦν,

7) K.: κωκυτὸν,

8) K.: ραμᾶ

9) Ἐν τῷ κώδικι ἀπλῇ ἄνω τελείᾳ· τὸ ἐρωτηματικὸν ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω
ἐτέθη ὑπ' ἐμοῦ.

Ῥαχήλ κλαίονσα τὰ τέκνα παρακληθῆναι οὐκ ἤθελε, πῶς σὺ καὶ πότε παρακληθήσῃ βασιλὺς μεγαλόπολις¹⁾; τί πρὸς τὰ παρόντα κακὰ ἡ πατέρων ἁγίων πάλαι παρὰ Βλεμμύων ἀναίρεσις; τί τὸ τῆς Νεγρῶν πάθος ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου τρισαριστέως Ἀρέθα; οὐδὲν τὰ Τροίας δεινὰ καὶ Ἰλίδας κακῶν καὶ τὰ Ἀθηναίων περὶ Σικελίαν δυσπραγήματα τοῖς ἡμετέροις παραβαλλόμενα· οἴμοι· οὐκέτι βασιλὺς· οὐκέτι μεγαλόπολις πόλις, ἡ τοῦτο μέχρι νῦν ταῖς Χριστιανῶν πόλεσιν, ὅπερ ἑωσφόρος ἐν ἀστράσιν· οὐκέτι Νέα Ῥώμη· οὐκέτι Νέα Σιών· οὐδ' ἄλλη τις²⁾· Ἐδέμ· οὐκέτι μυριώνυμός τε καὶ μεγαλόνυμος καὶ παμπόθητος· οὐκέτι πόλεων πασῶν ὀφθαλμός· ἑστία³⁾ χαρίτων· σοφίας πηγὴ· τέμενος ἀρετῆς· πρυτανεῖον παιδείας ἀπάσης· ἄγαλμα ξένον· ἀξιοθέατον θάμα· κοινὸν οὐκέτι καύχημα καὶ ἐντροφήμα, ἀλλὰ πόλις, φεῦ, ῥηγνυμένη καὶ ἡττωμένη⁴⁾ καὶ ὑπὸ ἐθνῶν καταπατουμένη· διὰ τὸ γεγενῆσθαι σε, Ἥσαϊας⁵⁾ φησὶ, καταλελειμμένην καὶ μεμισημένην, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν σοι· χήρας ἀπάσης⁶⁾ καὶ ὀρφανῆς παιδὸς κόρης πενθικώτερόν⁷⁾· τε καὶ ἐλεεινότερον ἔχουσα· ὦ τῆς κακῆς αἰσχύνης· ὦ καιρίας πληγῆς· ὦ τραύματος ἀνηκέστου· φοβερὸν ὄντως· φοβερὸν καὶ ἐξάλειον, τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος· καλὰ γε τὰ ἐπίχειρα τῶν ἡμετέρων δυσσεβημάτων καὶ πρέπουσαι τῶν γενναίων ἐλπίδων αἱ ἀντιδόσεις· θανμαστὸν ἐρμαιον ἐκείθεν οἱ κακοδαίμονες τῆς χρηστῆς οἰκονομίας κεκερδήκαμεν· ὦ πάσας τὰς ἀπ' αἰῶνος μέχρι νῦν ἀποκρύψασα συμφορὰ· οἴμοι τοῦ τῆς καρδίας φλογμοῦ· ὦ τίς ἂν παρῇν μοι λυρῶδός, ἔλκων πάντα τοῖς κρούμασι; ὦ τιμία τῆς ὑπερτίμου δεσποίνης καὶ θεομήτορος πόλις καὶ κληρουχία, οἴμοι, πῶς καθάπαξ ἡ σὴ πολιοῦχος καὶ φύλαξ ἄγρυπνος ἐγκατέλιπε; πόσων μὲν πρὶν κινδύνων καὶ περιστάσεων ἐξείλετο, πῶς δὲ νῦν ἡ συμπαθὴς οὐκ ἐπήμυνε⁸⁾; καὶ πῶς μὲν ἐκάσποτε καὶ δὴ καὶ πρώην ἀντείχες; πόσον δὲ νῦν ἀνομήσασα, τὴν αὐτῆς τοσόνδε φιλανθρωπίαν εἰς ὀργὴν μεταστρέφει παρεσκευάσας⁹⁾, ὥς καὶ μισῆσαι καὶ ἀποσραφῆναι καὶ παντάπασιν ἀπορρήψασθαι τε καὶ ἀπώσασθαι καὶ τοῖς παλαμναίοις ἐκδοῦναι καὶ αἰμοβόροις θηρσίν· οἴμοι γενναῖα καὶ περιβόητε καὶ πολυθρύλλητε Κωνσταντινούπολις· ἐξαλειφθήτω λοιπὸν καὶ αὕτη ἡ τῆς πόλεως ἡμῖν εἰ ὅσον τε μνήμη· ἐκβληθήτω καὶ ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν τὸ γλυκὺ καὶ πολυπόθητον τῆς κοινῆς πατρὶδος ὄνομα· διαγραφέσθω καὶ ἐκ τῶν ἀπανταχόσε βιβλίων ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη συγγράφειαν καὶ δητόρων ὑπόθεσις, ἡ περιώνυμος καὶ θανμαστή τῶν πόλεων, δούλη νῦν ἤδη καὶ τοῖς ἀπογόνους δουλίδος Ἀγαρ, ἀντὶ βασιλίδος, ἐπὶ χαρμα.

1) K: πῶς σὺ· καὶ πότε παρακληθήσῃ βασιλὺς μεγαλόπολις

2) K: τίς

3) K: ἐστία

4) K: ἡττωμένη (ὑπερ ἡδύνατο νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ κειμένῳ).

5) K: ἡσαίας

6) K: ἀπάσας (ἴσως: ἄπαιδος;)

7) K: πενθικώτερον καὶ τοῦτο ἐκ διορθώσεως ἀντὶ τοῦ κατ' ἀρχάς: πενθικώτερόν

8) K: ἐπήμυνε·

9) K: παρασκευάσας

τίνι ποτὲ τῶν καλῶν ἔτι φιλοτιμησόμεθα; ἐπὶ τίνι τὸν ἀκάθιστον χαριστήριον ἔμνον¹⁾ ἢ τοὺς ἄλλους κατὰ καιρὸν ᾄσομεν²⁾; ποῦ γῆς οἱ δύσμοροι παροικήσομεν³⁾; ποῦ ἢ πολυῦμνητος καὶ πολυτίμητος⁴⁾ ὑπὲρ ἧς ἅπαντα ταῦτα πόλεις; ποῦ ἢ πανταχόσε καθ' ἡμέραν εὐκλεῶς περιγαζομένη; μόνον με τῶν ἀπάντων οἱ ἀπὸ || Χριστοῦ καλούμενοι πάντες, κοινῇ συνελθόντες, κατα- Φ. 123β
θύσατε· μόνον με καταχώσατε· μόνον με⁵⁾ καταλιθάσατε· μόνον με διολέσατε, τοιοῦτον ἡμῖν κακὸν περιγαγγέλλοντα, τοιοῦτον δεινὸν περιφέροντα· τί δεῖ τοῦ ζῆν καὶ τοῖς κακῶς περιλειφθεῖσιν ἡμῖν; κοινὸν ἔσομένους ὄνειδος, κοινὴ αἰσχύνῃ, πᾶσι κοινῇ προτεθειμένοις βορά· αἰδῶς Ῥωμαῖοι κάκ' ἐλέγχεα, δὲ περὶ Ἀργεῖων τὸ ἔπος φησὶν· ἀνδράποδα, φεῦ, οἱ λαμπροὶ καὶ γενναῖοι καὶ εὐπάροφοι πρὸ μικροῦ καὶ νίολ Σιών· οἱ τίμιοι καὶ ἰσοστάσιοι χροσίω π ρ ο φ η τ ι κ ὤ ς⁶⁾)... .

Ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει τοῦ ἀνωτέρω κειμένου τὰ δι' ἀραιῶν γραμμάτων δηλοῦσι λέξεις ἐκδεδομένας ἤδη. Κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ κείμενον, καθ' ὃ ἐξεδόθη ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου, παραβαλλόμενον πρὸς τὸν κώδικα τοῦ Μετεώρου παρέχει τὰς ἀκολουθοῦσας διαφορὰς:

Σελ. 219, 1: βασιλεῦ ὦ θ(ε)έ τῶν — 2: πόλεις πανάγνυς — 3: πόλεις. — 4: ὀφθαλμοῦς. — ἔρεισμα. — ἀγαλμα. — 6: νοῦ· — φθέρξασθαι· καὶ πῶς ζῆν — 7: ἀνέχομαι· — αἰσθάνεσθαι, — ὀρεῖν — 9: ἐκλελοίπατε· — 10: ἀσεβημάτων· — 11: ὑμῶν, — 12: πρόνοϊαν· — 13: δαίμοσι, — 14: μερὶς· — κληρονομία· — πεπόνθαμεν· — 15—6: ὕδωρ· — θαλάσσης δλας· καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγῇν· — ἡ πλέον ποταμοῦς ἀεννάους δακρύων. — 17: σιών δσον ἄξιον· — 18: θάνατος, — αἶμα. — 20: ἰδῶν· — 21: στυγῶν· — αἰδῶνα, σκότω, — 22: παρεδίδους, τ.... (αἱ στυγαὶ δηλοῦσιν ἰσάριθμα γράμματα ἐλλείποντα, κενοῦ χωροῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ κώδικι) — οὐκ ἐπόνθεις —

Σελ. 220, 1: μέλεσι· — πάθος, — 2: συμφορὰν· — δεινὸν· — 3: οἱ.....σει, (αἱ στυγαὶ δηλοῦσιν ἰσάριθμα γράμματα, κενοῦ χώρου ὑπάρχοντος ἐν τῷ κώδικι) — ἐκτραγῶδῶν· — 4: ἰσραήλ, — ἐνεδέξω τῷ — 5: στῆβναι κ(αὶ) τ_ε δρόμας, (sic) — 7: ἡμῶν; 8: Θεοῦ; — ἐφριξας οἰμοι — 9: ἀνέσχεας, — κακά· — 10: πᾶν οὐρανός· — 11: γῆ· (τῆς λέξεως ταύτης προτέταται ἐν: ἡ διαγεγραμμένον) — ἐσχίσθησαν πέτραι· — ἡνεώχθη — 13: ἐγώ· — 14: καίροῦ· ὁψόμενος· θρηνήσων· — 15: καταράσσομαι — ἐγεννήθη, — 16: δικαιοτέρον· — 17: Εἶτα, — ὦ γῆ (ὦ ἐν τῷ

1) K: ἔμνον χαριστήριον,

2) K: ᾄσομεν·

3) K: παροικήσομεν·

4) K: πολιτίμιτος

5) Τὸ με τοῦτο προςθήκη ἡμετέρα· ἐλλείπει ἐν τῷ κώδικι.

6) Τινὰς ἐπονσιώδεις, καὶ δι' περὶ τὴν στίξιν, γραφὰς τοῦ κώδικος ἐθεώρησα τελείως περιττὸν νὰ σημειώσω ἐν τῷ ὑποσελιδίῳ ὑπομνήματι.

κειμένῳ καὶ ὡ ἐν τῇ ᾠῃ) — 18: ἐξήνεκτο ψῆφος — 19: μὴ δὲ — λοιπὸν — 20: ἀοικήτου· μὴ δὲ — ἡλιβάτων — ἀπλῶς. — 21: ἄδου, — οὐρανὲ. — 23: ψυχαῖς ὡς — φέρομεν. — 24: ἀνεχόμεθα — ὡς — 25: τίσι· — ἄσθματι, — σπᾶν — 26: διαῤαυτες, — χρησόμεθα — τίσιν, — 27: δεξιωσόμεθα — 28: ἀπηνεώθημεν· κατεψύγημεν — 29: καθ' ἀπαξ — ἀπέχομεν· 29—30: βουνοὶ, — 30: προαναφώνησις· αἱ μὴ (ῥητέον, ὅτι τὸ μὴ ἐκ διορθώσεως, τῆς ἀρχῆθεν γραφῆς ἀδιαγνώσου οὐσης).

Σελ. 221, 1: στεῖραι· αἰ οὐκ — 2: ὄνειδος — 3: μοι πηγαὶ — ποταμοὶ δ' ἀκρον, — 4: Θρόμβοι — 6: πότιμα· (ἐκ διορθώσεως τοῦτο, τοῦ ἀρχῆθεν γραφέντος ἀδιαγνώστου ὄντος) — 7: ἐμφαυδρυνόμεθα, μερρᾶς — 8: πικρίαν· — 9: χύσις· — ἡμῶν — 11: συννεπικούρει· — 12: ἐξοφομένοις· — νενεκρωμένοις, καὶ συμφάρθητι (ἐκ διορθώσεως ἀντὶ τοῦ κατ' ἀρχάς· συμφάρθιθίτι) — 15: χορόν — διασροφῇν τε — 16: τοῦ καλλίςου — 17: τὸ κοινὸν τέλος — 18: ἡμῖν· — πρισηρσι παραδοθηναί· — 19: συσχεῖν, καὶ — 19—20: ἐδαφεῖ — 21: παθεῖν, — 22: ρομφαλα ἐξιληβομένη· — 23: κατεσθίλουσα· — 25: φεῖδесθα· ἡ τοῦτο — ἄπαν, — ἀσεβῶν — 26: ποῖον — ἀποκλαύσωμαι χρυσή — πόλις· — 27: θήσω τῶν καλῶν· — πενθήσω — 28: ἐφεξῆς λογισομαί — 29: νεῶν τὸν — οὐρανὸν τὸν — παράδεισον, — 30: ἀγλαῖαν·

Σελ. 222, 1: ἀστραπήν· — κάλλος, — 2: βασιλίδος, παραφαινόμενον· 4: λόγε καὶ θεὲ· ἐδάκρυσας ἐπὶ — 4—5: Ἱερουσαλὴμ ἀτενίσας αὐτῇ· — κακὰ δὲ πάντα εἰδὼς, — 6: κατασροφῇν δὲ συμπαθῆς, — 7: οὐρανῶ· — καθ' ἀπαξ — 8: ἡμᾶς, — παράκλητος· 9: σῆς· — 9—10: πέλαγος· πῶς ἔθου ἡμᾶς εἰς — ἔθνεσι· — 11: λαοῖς· — φειδῶ· εἰ — 12: ἔθνεσιν· — 13: ἐπηγγείλω· — 14: κύριε. — 15: πάθους, ἀγγέλων, — 16: φιδίως δὲ ἀγαθὸς παρητήσω· — γράφας, — 17: ἀμαρτίαν, — 17—18: κατεργασάμενος· — ψῆφος· — 19: ὀργή· — κατὰπτωσις, — 20: κατασροφή, — 21: κρίσις· — κολλάσεως, — 22: ἐκείνης· — ποτηρίον, πλήρης — 25: φύλλον, ὡς φύλλα^{ος} (sic) ἡδὴ καὶ ἄνθη (sic) καταρυνέν· — 26—27: ἀποσβεσθὲν· — ἔθνος, ἐκδεδομένον ἐναγέσιν — ἱεράτευμα, — 28: ἀφήθη — ἄγια· — 29: χεῖροσι· — 30: ἀναξίλους· — κτηνῶν ὡς εἰοικε πολιτευομένους —

Σελ. 223, 1: οἶμοι· — ἐπιδεικνυσθαι, — 2: τολμᾶν, — 3: οἶμοι· — ἡμῶν — 6: ἐσωφρονήσαμεν· — 8: καὶ λιμοῖς, — 9: ἐμπρησμοῖς, καὶ μυριάς τῶν — 10: προαναφωνοῦσιν ἡμῖν — 11: ὑποδείγματι; — 12: πελοποννήσω (κατ' ἀρχὰς εἴχε γραφῇ: πελοποννήσω) — ἰσθμὸν; — λημνίων κακῶν, — 13: πλεῖον ἢ τὰ — γὰρ λέγειν ἰλυριῶν, καὶ τριβαλῶν, — 14:

παιδόνων, — κυπρίων, — γότθων, — λεσβίων, — 16: ἐν πόση — 18: χριζιανοῖς — 19: ἡμαύρωται — κατηθάλωται — ἀναξιώτητα — 21: ἡμῶν 22: θρηνησω τὰ κοινὰ, ἢ τὰ οἰκεία κακὰ — 23: ἐπιλαβόντος. Μεθ' ὃ ἀκολουθοῦσι τάδε: ὦ στόνον καὶ βίαις ἀρρήτου· καὶ κλόνου καὶ τρόμου, πάσαις ψυχαῖς καὶ καρδίαις αἰφνης ἐπισκῆψαντος — 24: οἰκίας — 25—26: καταρρηγνύμενα τῶν — ἀπανθήσασα — 27: ἀτιμασθεῖσα — ἡλικία τῶν — 28: πληθὺς, — 29: ὄψεις, — κοσμία — 30: καὶ πᾶση.

Σελ. 224, 1: πομπῇ — 2: ὕβρεως — 4: ἡγιασμένη, — 5: γῦναι, — 6: διαπαντός — ὄνομα — 6—7: πνεῦμα· ὑπὲρ — μνήμη — πίσις — 8: σωτήρα, — 8—9: πολυούχος — αἶμα, — σκέπη, — 10: σοῦ, — 11: σπλάγχνα — 12: περιώνυμος — νεώς, — 12—13: ἡμῶν φεῦ τῶν ἀθλίων, — 14: νεώς ἐκ τοῦ τότε, τὴν — προγονοῦσα — 16: ἡμῶν, — 17: κατέκρινεν — προσεδέξατο — 18: αὐτῆς, — 19: ταύταις, — οἰκτος; — 21: ἀρετῇ — κάλλος καὶ λόγων — 22: ταμειῖα — ἀφορμαὶ — ἀποθήκαι — 23: τὲ — μοίρας — 24: μυσιχῶν, — 25: πολλοῖς ὦ — ῥιπτουμένων, — 26: πατούντων, — 27: ἀδύτων — φρεῖξω — σου — 28: Χριστὲ θανμάσω — ἀπειρον — 29: ἀψεύδων, — βέβηλον — 30: ἐναγῆς (τοῦτο ἀντὶ τοῦ κατ' ἀρχάς: ἐναγῆς) — τὸν ἅγιον μέγαν ναὸν.

Σελ. 225, 1: ἡλιε — βοή — 6: δεινὸν — 7: κακὸν συμφορὰν — 8: διηπίζου — μάταιος, 9: λέγοντας, — ἀπαγγέλλειν — 11: δαίμοσι — 12: Ἱερουσαλήμ — 13: ἐλεῖν — θροῦ (ἐν τῇ ἔξω ᾧ ἐρωτηματικὸν περὶ τῆς λέξεως) — 15—16: κατηράσατο — αἰῶνος — 17: σαλευθήναι, — 18: γραφῆς — μὲν, ἐφῶ — 19: θρηνοῦσας, — ἐφῶ φθέρξασθαι. — 20: δάκρυα — 21: κοπετὸν — σεισθήναι· μή δὲ — 22: σαλευθήναι· μή δὲ φρεῖξαι φημι — 23: ἀπάσας — 24: σπλάγχνων, — ἐσχάτης — 25: οἶδόν τι νεκροῦ — 26: κτίσει — πικρίας — ἀποσταλταῖν — 27: ἰδρώτων — αἵματοέσσης, (ἐν τῇ ἔξω ᾧ ἐρωτηματικὸν περὶ τῆς λέξεως) — 29: μέγεθος — τοιούτων, —

Σελ. 226, 2: συναυξηθεῖς, — ταύτην αὐξήσας ταύτην — 4: εἰπεῖν εἰ μὲν ἔργον ἀκρατῶς φρονώσης — 5—6: μὲν — οἱ δὲ — οἱ δὲ πανταχοῦ περιαλώμενοι· ἰχνηλατοῦντες· καὶ τὰ φίλτατα εἰ — 7: ἔξον, — ἀναληψόμενοι· διερριμένοι, — 8: αὐτοὶ λαὸς ὄντες οἰκουμένης — 9—10: Ὡ θυματέρεις Ἱερουσαλήμ αἰ φ' ἐαυτὰς ἤδη καὶ ἐπὶ τὰ — 11: κλαίουσαι, — κλαύσουσαι — 12—13: ὑμῖν, ἀμηχανῶ — εὖξασθαι, — τάχα δὲ ἄμεινον, — μύθου — 14: λιθομύμαις, — 15: δάκρυον,

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὃ ἐπαῖων εὐκόλως διαγινώσκει, ὅτι ὁ κώδιξ τῶν Μετεώρων πολλὰ κρεῖττον ἢ ὁ Παρισιακὸς παρέχει τὸ κείμενον τῆς μονφ-

δίας τοῦ διακόνου καὶ νομοφύλακος Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς κῶδιξ τὰ μέγιστα συμβάλλει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου αὐτῆς. Οὕτω δὴ, ἐξαιρουμένων τῶν ἄλλων, δυνάμεθα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Μετεωριτικοῦ ἀπογράφον νὰ ἐπανορθώσωμεν ἀδιανόγητά τινα χωρία τῆς ἐκδόσεως Λάμπρου. Π. χ. ἀντὶ τοῦ παρὰ Λάμπρῳ σελ. 219, στίχ. 14—17 ὁλως ἀνοήτου: „Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ ἢ μᾶλλον θαλάσσης ἅλας καὶ τῇ κεφαλῇ μου πηγὴν ἢ τὸ πλεόν ποταμοὺς ἀενάους δακρύων καὶ κλαύσομαι τὴν θυματέρᾳ Σιών δσον ἄξιον...“ δυνάμεθα νὰ γράψωμεν κατὰ τὸν Μετεωριτικὸν κώδικα τὰ ὁρθὰ ὡς ἐξῆς: Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ ἢ μᾶλλον θαλάσσης ὅλας καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν ἢ πλεόν ποταμοὺς ἀενάους δακρύων...“ κλ. Ἀντὶ τῶν παρὰ Λάμπρῳ, σελ. 221, στίχ. 9—13 κακοζήλων: „Ἄερος χύσις... συσκοτίσθητι τοῖς ἐξορῶμένοις καὶ συνεκρώθητι τοῖς νενεκρωμένοις καὶ συμφθάρηθι τοῖς διαφθαρεῖσι.“ γράφε κατὰ τὸν κώδικα τῶν Μετεώρων τὰδε: „... συσκοτίσθητι τοῖς ἐξοφωμένοις... καὶ συμφθάρηθι (ἢ: συμφθάρηθι κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἀναγραφείσας γραφὰς τοῦ κώδικος: συμφθάρηθι καὶ συμφθάρηθι) τοῖς διαφθαρεῖσιν“. Ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι, 221, στίχ. 14—18, τῆς ἐκδόσεως Λάμπρου κεῖται: „Οὐρανὲ καὶ τὸ αἰθέριον σῶμα... τί τὴν ἀκάματον ἐπὶ διαμονῇ τῶν ὄλων ἀνύεις στροφὴν τε καὶ δίνησιν, τοῦ καὶ καλλίστου τῶν ὄντων ἐξαιρεθέντος ἐκ γῆς ἢ ὅτι τάχα τὸ κακὸν τέλος ἐγγύς, μένεις ἔτι δουλεύων τῇ φθορᾷ καὶ συστεινάζων ἡμῖν;“, ἐνθα ἡ γραφή: τὸ κοινὸν τέλος τοῦ Μετεωριτικοῦ ἀντιγράφου εἶναι προφανῶς ἡ ὁρθότερα. — Ἐν σελ. 222, στίχ. 3—10, τῆς ἐκδόσεως Λάμπρου κεῖται: „Ὡ σῶτερ... πῶς ἔθου εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐνθα ἐνδείκνυται ἡ γραφή τοῦ Μετεωριτικοῦ κώδικος: πῶς ἔθου ἡμᾶς.

Ἰδοὺ ἤδη ὅποια τις καὶ γραφικῶς εἶναι ἡ διάθεσις τοῦ κειμένου ἐν τῷ κώδικι τῶν Μετεώρων:

φ. 118α, ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ τῆς μονωδίας.

φ. 118β ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: καὶ φῶς ὄρα¹⁾

φ. 119α ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: τόδε καιροῦ²⁾

φ. 119β ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: πρὸς θείαν³⁾,

φ. 120α ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: ὑπὲρ ἡμῶν⁴⁾

φ. 120β ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: εἰς διαρπαγὴν⁵⁾

1) Πρβλ. „Νέος Ἑλληνομνήμων“. Τόμ. Ε' (1908), σ. 219, 7.

2) Αὐτόθι, σ. 220, 14.

3) Αὐτόθι, σ. 221, 10.

4) Αὐτόθι, σ. 222, 8.

5) Αὐτόθι, σ. 223, 2.

φ. 121_α ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: ἐλεεινὴ βρεφῶν¹⁾

φ. 121_β ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: θσαι τε ἐν²⁾

φ. 122_α ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων: γρφῆς· καὶ³⁾

“Ὅσον δ’ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν φ. 122_β—123_β ἰδὲ ἀνωτέρω, σ. 321.

Ἐν Μετεώρῳ, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, 1909.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΝΣ.

Ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Ἰανουαρίῳ, 1910.

2. ХРОНИКА.

Дѣятельность Русскаго Археологическаго Института въ Константинополѣ въ 1911 году.

Дѣятельность Института въ 1911 г. выразилась:

- 1) въ устройствѣ засѣданій;
- 2) въ организаціи совмѣстныхъ съ южно-славянскими учеными занятій по доисторической археологіи Балканскаго полуострова;
- 3) въ собираніи и обработкѣ археологическаго матеріала;
- 4) въ печатаніи ученыхъ трудовъ;
- 5) въ пополненіи музея и библіотеки Института.

I. Въ отчетномъ году состоялось два засѣданія, изъ коихъ одно торжественное.

Торжественное засѣданіе 20 февраля было открыто рѣчью Директора: „Памяти перваго Почетнаго Предсѣдателя Института А. И. Нелидова“, въ которой были охарактеризованы заслуги А. И. Нелидова какъ въ учрежденіи Института, такъ и въ первоначальной его дѣятельности.

Ученый секретарь Θ. И. Шмитъ сдѣлалъ сообщеніе на тему: „Древнѣйшій типъ Богоматери Одигитріа“. Содержаніе этого сообщенія вошло въ напечатанную въ 15-омъ томѣ Извѣстій статью „Παραγὰ Ἀγγελόκτιστος“.

Ученый секретарь Б. А. Панченко доложилъ Отчетъ о дѣятельности Института въ 1910 г. (Извѣстія, т. 15, стр. 259—289).

Второе засѣданіе состоялось 11 декабря.

Ученый секретарь Б. А. Панченко сдѣлалъ сообщеніе: „Новыя древности изъ Θракіи“ (см. ниже, гл. III).

Ученый секретарь Θ. И. Шмитъ сдѣлалъ сообщеніе: „Востокъ и Западъ въ искусствѣ“, въ которомъ охарактеризовалъ борьбу восточнаго и эллинистическаго элементовъ въ исторіи византійскаго искусства.

1) Ἀπόθι, σ. 223, 27.

2) Ἀπόθι, σ. 224, 23.

3) Ἀπόθι, σ. 225, 18.